

Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen

Lausuntotiivistelmä

Oikeusministeriön julkaisuja 2020:19

Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen, lausuntotiivistelmä

Oikeusministeriö

ISBN PDF: 978-952-259-863-9

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2020

Kuvailulehti

Julkaisija	Oikeusministeriö	3.11.2020	
Tekijät	Johanna Isoaho		
Julkaisun nimi	Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen, lausuntotiivistelmä		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2020:19		
Diaari/hankenumero	OM061:00/2020	Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
ISBN PDF	978-952-259-863-9	ISSN PDF	2490-1172
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-863-9		
Sivumäärä	28	Kieli	suomi
Asiasanat	maksuhäiriöt, luottotiedot, ylivelkaantuminen		
Tiivistelmä	<p>Hallitusohjelman mukaan maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja lyhennetään samalla, kun positiivinen luottotietorekisteri otetaan käyttöön. Oikeusministeriössä laadittiin arviomuistio erityisesti sen selvittämiseksi, olisiko säilytysaikoja mahdollista lyhentää jo ennen positiivisen luottotietorekisterin käyttöönottoa, sekä sen arvioimiseksi, mitä vaikutuksia säilytysaikojen lyhentämisellä olisi luotonantajien mahdollisuuksiin arvioida luottokelpoisuus ja sitä kautta luotonmyöntöön.</p> <p>Eduskunta antoi kesäkuussa kuluttajansuojalain väliaikaista muuttamista koskevan hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä lausuman, jossa se edellytti, että valtioneuvosto kiirehtii maksuhäiriömerkintöjä koskevaa lainsäädäntöä maksuhäiriömerkinnän perusteena olleiden maksujen suorittaneiden henkilöiden osalta.</p> <p>Oikeusministeriö pyysi lausuntoa 34 eri taholta ja Lausuntopalvelu.fi:ssä. Vastauksia toimitettiin yhteensä 24.</p> <p>Useissa lausunnoissa esitetään huoli siitä, että merkinnöistä voi aiheutua kohtuuttomia seurauksia. Toisaalta arvioinnissa on huomioitava kokonaisuus ja esimerkiksi ylivelkaantumisen ehkäisemiseen, luottoriskeihin ja rahoitusjärjestelmän vakauteen liittyvät seikat. Enemmistössä lausunnoista maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämistä pidetään ennenaikaisena, jos se toteutetaan ennen positiivisen luottorekisterin käyttöönottoa.</p>		
Kustantaja	Oikeusministeriö		
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Justitieministeriet	3.11.2020	
Författare	Johanna Isoaho		
Publikationens titel	Förkortade förvaringstider för betalningsanmärkningar, sammandrag av utlåtandena		
Publikationsseriens namn och nummer	Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2020:19		
Diarie-/ projektnummer	OM061:00/2020	Tema	Betänkanden och utlåtanden
ISBN PDF	978-952-259-863-9	ISSN PDF	2490-1172
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-863-9		
Sidantal	28	Språk	finska
Nyckelord	betalningsanmärkningar, kreditupplysningar, överskudsättning		
Referat	<p>Enligt regeringsprogrammet ska den tid betalningsanmärkningar är i kraft förkortas och samtidigt ska ett positivt kreditregister införas. Vid justitieministeriet har man utarbetat en bedömningspromemoria särskilt för att utreda om det är möjligt att förkorta den tid anteckningar om betalningsstörningar (betalningsanmärkningar) är i kraft redan innan det positiva kreditupplysningsregistret införs. Dessutom ville man bedöma vilka konsekvenser kortare förvaringstider skulle ha för kreditgivarnas möjligheter att bedöma kreditvärdigheten och därigenom för hela kreditgivningen.</p> <p>I samband med behandlingen av regeringens proposition med förslag till temporär ändring av konsumentskyddslagen lämnade riksdagen i juni ett uttalande där riksdagen förutsatte att statsrådet påskyndar lagstiftningen om betalningsanmärkningar i fråga om de personer som betalat de avgifter som ligger till grund för anteckningen om betalningsstörning.</p> <p>Justitieministeriet begärde utlåtande av 34 olika remissinstanser och via webbtjänsten Utlåtande.fi. Sammanlagt 24 svar lämnades in.</p> <p>I flera utlåtanden uttrycks oro över att anmärkningarna kan få oskäligen konsekvenser. Å andra sidan måste man vid bedömningen beakta helheten och t.ex. faktorer som hänför sig till att förebygga överskudsättning samt kreditrisker och stabiliteten i det finansiella systemet. I majoriteten av remissyttrandena anses förkortade förvaringstider för betalningsanmärkningar vara förhastade, om de tas i bruk innan ett positivt kreditregister införs.</p>		
Förläggare	Justitieministeriet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: vnjulkaisumyynti.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Justice	3.11.2020	
Authors	Johanna Isoaho		
Title of publication	Shortening of retention periods for bad credit records, summary of opinions		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Justice, Memorandums and statements 2020:19		
Register number	OM061:00/2020	Subject	Memorandums and statements
ISBN PDF	978-952-259-863-9	ISSN (PDF)	2490-1172
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-863-9		
Pages	28	Language	Finnish
Keywords	bad credit records, credit information, over-indebtedness		
<p>Abstract</p> <p>According to the Government Programme, retention periods for bad credit records will be shortened and a positive credit register will be introduced at the same time. The Ministry of Justice drew up an assessment memorandum to examine, in particular, whether it would be possible to shorten the retention periods even before the introduction of the positive credit register. The purpose was also to assess the effects that the shortening of retention periods would have on creditors' ability to assess creditworthiness and thereby on the granting of credits.</p> <p>In connection with the consideration of a government proposal for temporary amendments to the Consumer Protection Act in June, Parliament issued a statement in which it required the Government to speed up the introduction of the amendments concerning bad credit records in respect of persons who have made the payments on which their bad credit record was based.</p> <p>The Ministry of Justice requested comments on the memorandum from 34 different stakeholders and at Lausuntopalvelu.fi. A total of 24 opinions were submitted.</p> <p>Many of those who submitted their opinion expressed concern that bad credit records may have unreasonable consequences for the person concerned. On the other hand, the big picture must be taken into account in the assessment, including factors related to the prevention of over-indebtedness, credit risks, and the stability of the financial system, for example. The majority of those consulted considered that the shortening of retention periods for bad credit records would be premature if the reform was implemented before introducing the positive credit register.</p>			
Publisher	Ministry of Justice		
Distributed by/ Publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: vnjulkaisumyynti.fi		

Sisältö

1	Johdanto	9
1.1	Tausta	9
1.2	Pyydetty ja saadut lausunnot	10
1.3	Yhteenvetoa palautteesta	11
2	Yleistä	13
3	Yksityiskohtaisia kannanottoja	14
3.1	Mitä mieltä olette arviomuistiossa esitetyistä maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisen vaikutuksista?.....	14
3.1.1	Säilytysaikojen lyhentämisen vaikutukset luotonantajille.....	14
3.1.2	Säilytysaikojen lyhentämisen vaikutukset maksuhäiriömerkinnän saaneiden henkilöiden/kuluttajien asemaan.....	18
3.1.3	Säilytysaikojen lyhentämisen vaikutukset yritysrahoitukseen	22
3.2	Onko maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisellä muita kuin arviomuistiossa käsiteltyjä vaikutuksia?.....	23
3.3	Millaisia vaikutuksia olisi eduskunnan lausumassa edellytetyllä maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisellä?.....	24
4	Muita huomioita ja lausunnoissa esitettyjä ehdotuksia	26

1 Johdanto

1.1 Tausta

Pääministeri Marinin hallitusohjelma sisältää useita ylivelkaantumisen torjuntaan tähtääviä toimia. Hallitusohjelman mukaan maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja lyhennetään samalla, kun positiivinen luottotietorekisteri otetaan käyttöön.

Oikeusministeriössä on laadittu arviomuistio maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisestä. Erityisesti tarkoituksena on ollut selvittää, olisiko maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja mahdollista lyhentää jo ennen positiivisen luottotietorekisterin käyttöönottoa sekä arvioida, mitä vaikutuksia säilytysaikojen lyhentämisellä olisi luotonantajien mahdollisuuksiin arvioida kuluttajan ja muiden velallisten luottokelpoisuus ja sitä kautta siihen, myönnetäänkö luotto ja mihin hintaan. Arviomuistiota valmisteltaessa on konsultoitu työ- ja elinkeinoministeriötä, valtiovarainministeriötä, Finanssivalvontaa, Finanssiala ry:tä ja Suomen Asiakastieto Oy:tä.

Arviomuistion valmistelun aikana eduskunta antoi kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaista muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 53/2020 vp) käsittelyn yhteydessä lausuman (EV 69/2020 vp), jossa eduskunta edellytti, että valtioneuvosto kiirehtii maksuhäiriörekisteriä koskevaa lainsäädäntöä siten, että henkilöt, jotka ovat suorittaneet maksuhäiriömerkinnän perusteena olleet maksut asianmukaisesti, tulee poistaa rekisteristä 1 kuukauden kuluttua maksun suorittamisesta. Lainsäädäntöesitykset on tuotava eduskuntaan viimeistään vuoden 2021 kevätistuntokauden aikana.

Oikeusministeriö käynnisti 10.7.2020 lausuntokierroksen lausuntopalvelu.fi:ssä. Lausuntoaika päättyi 21.8.2020.

Lausuntopyyntöissä kysyttiin seuraavia seikkoja:

Mitä mieltä olette arviomuistiossa esitetystä maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisen vaikutuksista?

Säilytysaikojen lyhentämisen vaikutukset luotonantajille

Säilytysaikojen lyhentämisen vaikutukset maksuhäiriömerkinnän saaneiden henkilöiden/kuluttajien asemaan

Säilytysaikojen lyhentämisen vaikutukset yritysrahoitukseen

Onko maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisellä muita kuin arviomuistiossa käsiteltyjä vaikutuksia?

Millaisia vaikutuksia olisi eduskunnan lausumassa edellytetyllä maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisellä?

1.2 Pyydetty ja saadut lausunnot

Lausuntoa pyydettiin 34 eri taholta. Lausuntopyyntö oli avoinna kaikille vastaajille Lausuntopalvelu.fi:n kautta. Vastauksia saatiin yhteensä 24.

Lausuntoa pyydettiin seuraavilta: 4finance Oy, Aurajoki Nordic Oy, Bank Norwegian AS, Bisnode Finland Oy, Elinkeinoelämän keskusliitto EK*, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Euroloan Consumer Finance Oyj, Fellow Finance Oyj, Ferratum Finland Oy, Finanssiala ry*, Finanssivalvonta*, Finnvera Oyj*, IPF Digital Finland Oy*, Keskuskauppakamari*, Kilpailu- ja kuluttajavirasto/kuluttaja-asiamies*, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Kuluttajaliitto*, Luottomiehet ry, OPR-Finance Oy, professori Vesa Puttonen, Santander Consumer Finance Oy*, Suomen Asiakastieto Oy*, Suomen Pankki*, Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry*, Suomen Vuokranantajat, Suomen Yrittäjät ry*, Tact Finance Oyj, Takuusäätiö*, tietosuojavaltuutetun toimisto*, työ- ja elinkeinoministeriö*, FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta*, Valtakunnanvoudinvirasto*, valtiovarainministeriö*, Velkaneuvonta ry, Vuokralaiset ry. Tähdellä on merkitty lausunnon jättäneet.

Lisäksi lausunto saatiin seuraavilta: Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry, Velallisten tukiryhmä VTR, Veikkaus Oy, Financer.com, Ok Perintä Oy.

Lausuntotiivistelmä sisältää teemoittaisen koosteen lausuntojen sisällöstä. Kysymyksessä on tiivistelmä eikä lausuntojen koko sisältöä ole toistettu yksityiskohtaisesti. Lausunnot ovat luettavissa kokonaisuudessaan lausuntopalvelu.fi -sivustolla päättyneissä lausunto-pyyntöissä. Lausumia on tiivistelmää varten lyhennetty ja ryhmitelty uudestaan. Saapuneiden lausuntojen vaihtelevien rakenteiden vuoksi lauseita on myös siirretty eri otsikoiden alle siten, että kutakin teemaa koskevia lausumia on pyritty kokoamaan saman teeman yhteyteen.

1.3 Yhteenvetoa palautteesta

Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen tarkastelua sinänsä pidetään useissa lausunnoissa kannatettavana. Joissakin tilanteissa merkintöjen säilytys voi johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin. Maksuhäiriömerkinnästä aiheutuu niin yksityishenkilöille kuin yrityksille vaikeuksia perustavanlaatuisissa toimissa, liittyen esimerkiksi asunnon, puhelimen, vakuutuksen tai toimitilojen hankintaan.

Toisaalta useissa lausunnossa todetaan, että asiaa on pohdittava monesta näkökulmasta. Maksuhäiriömerkintä voi toimia myös hallitsemattoman velkaantumisen katkaisijana ja edesauttaa näin ylivelkaantumisen hillitsemistä. Useampaa näkökulmaa edustavissa lausunnoissa tuotiin esiin maksuhäiriömerkintöjen merkitys ylivelkaantumisen katkaisemisessa. Lisäksi useammassa lausunnossa tuotiin esille, että on huomioitava luotonantajien luottoriskien arviointiin ja hallintaan liittyvä tiedonsaannin tarve. Luotonantajilla on velvollisuus arvioida luotonhakijan luottokelpoisuus. Maksuhäiriömerkinnät ovat yksi perustavanlaatuisista luotonannossa tarkistettavista tiedoista. Vaihtoehtoiset tietokanavat eivät täysin korvaa maksuhäiriöistä saatavia tietoja, ainakaan ennen positiivisen luottorekisterin käyttöönottoa.

Enemmistö vastaajista käsittelisi maksuhäiriömerkintöjen mahdollisen säilytysaikojen lyhentämisen positiivisen luottorekisterin käyttöönoton yhteydessä. Säilytysaikojen lyhentämistä pidetään lausuntopalautteen enemmistön perusteella ennen aikaisena, jos se tehdään ennen positiivisen luottorekisterin käyttöönottoa. Lyhentämällä säilytysaikaa ennen positiivisen luottorekisterin käyttöönottoa muodostuisi katvealue luottopäätöksen perusteena käytettävien tietojen osalta. Positiivisen luottorekisterin tietosisältö ei ole vielä tiedossa ja näin ollen siitä saatava hyöty ei vielä ole täysin arvioitavissa. Se ei täydellisesti tule korvaamaan maksuhäiriöistä saatavia tietoja, mutta niiden painoarvo tulee jatkossa olemaan vähäisempi.

Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnossa muistutetaan, että EU:n yleiseen tietosuojasetuksen (EU) 2016/679 oikeasuhtaisuuden ja läpinäkyvyyden periaatteiden

toteutumista tulisi arvioida henkilötietojen käsittelystä rekisteröidyn oikeuksille ja vapauksille aiheutuvien riskien valossa.

Lausuntopalautteissa tuotiin esille muitakin maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja arvioitaessa huomioitavia tärkeitä seikkoja, kuten maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja koskevan sääntelyn vaikeaselkoisuus, luottotietojen tarpeellisuus muussakin toiminnassa kuin henkilöluotonannossa, luotonsaannin vaikeutumisen myötä luotonhaku vaihtoehtoisista lähteistä ja tähän liittyvät riskit, sekä tarve tarkastella jatkotyössä arviomuistiossa esitettyjä lukuja tarkemmin.

2 Yleistä

Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämiseen myönteisesti suhtautuvat tietosuojavaltuutetun toimisto, Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry (Demla), Facebookissa toimiva Velallisten tukiryhmä (VTR), Suomen Yrittäjät ry, Financer.com ja pääosin myös työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnossa kannatetaan vaihtoehtoisesti arviointia positiivisen luottorekisterin yhteydessä.

Säilytysaikojen lyhentämistä kannattavat myös Kuluttajaliitto, Ok Perintä Oy, ja Veikkaus, mutta kuitenkin vasta positiivisen luottorekisterin käyttöönoton yhteydessä. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) pitää erittäin tärkeänä, että maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja lyhennetään, mutta pitää myös tärkeänä, että säilytysaikoja arvioitaisiin laajemmin positiivista luottotietorekisteriä koskevan hankkeen yhteydessä. Myös Suomen Perimistöimistöjen Liiton mukaan säilytysaikojen lyhentäminen voisi olla saatavan maksaneiden osalta kannatettava muutos, mutta vasta kun positiivinen luottorekisteri on käytössä.

Finanssivalvonnan, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n (EK), Valtakunnanvoudinviraston, valtiovarainministeriön, Suomen Pankin ja Takuusäätiön lausunnoissa kannatetaan asian käsittelyä tai arviointia positiivisen luottorekisterin käyttöönoton yhteydessä tai suhtaudutaan kielteisesti säilytysaikojen lyhentämiseen, ainakin jos se tapahtuisi ennen positiivisen luottorekisterin käyttöönottoa. Suomen Pankki suhtautuu hyvin varauksellisesti maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämiseen ennen kuin positiivinen luottotietorekisteri otetaan käyttöön. FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan (FINE) ja Keskuskauppakamarin lausunnoissa pidetään positiivisen luottorekisterin valmistelua keskeisenä.

Finanssiala ry (FA):n lausunnon mukaan säilytysaikojen kestoa tulisi arvioida uudelleen positiivisen luottotietorekisterin käyttöönoton yhteydessä ja huomioidaan myös, että positiivinen luottorekisterikään ei tee maksuhäiriömerkintöjä tarpeettomaksi luottokelpoisuuden arvioinnissa. IPF Digital Finland OY:n (IPFD) lausunnon mukaan mahdollisia muutoksia tulisi harkita vasta, kun positiivisen luottotietorekisterin perustaminen on toteutettu ja se on täyttänyt sille asetetut tavoitteet. Finnvera Oyj, Santander Consumer Finance Oy (Santander) ja Suomen Asiakastieto Oy (Asiakastieto) suhtautuvat lausunnoissaan kielteisesti säilytysaikojen lyhentämiseen.

3 Yksityiskohtaisia kannanottoja

3.1 Mitä mieltä olette arviomuistiossa esitetyistä maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisen vaikutuksista?

3.1.1 Säilytysaikojen lyhentämisen vaikutukset luotonantajille

Maksuhäiriömerkintöjen tarkistaminen on luottokelpoisuuden arvioinnin perusedellytys, mikä tuodaan esiin useassa lausunnossa (*Suomen Pankki, FA, Valtakunnanvoudinvirasto, FINE*).

Suomen Pankin lausunnon mukaan maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen ennen positiivisen luottotietorekisterin käyttöönottoa olisi ristiriidassa muun lainsäädännön vaatimusten kanssa, joiden mukaan lainanantajan on ennen luottosopimuksen tekemistä arvioitava huolellisesti, kykeneekö lainanhakija suoriutumaan velvoitteistaan. Perusvaatimuksena on se, että lainanantaja tarkistaa lainanhakijan luottotiedot eli maksuhäiriömerkinnät. *Valtionvarainministeriön* lausunnossa todetaan, että luottotietorekistereistä saatavat maksuhäiriötiedot ovat keskeisessä asemassa arvioitaessa luotonsaajan tai sopimuskumppanin kykyä suoriutua velvoitteistaan.

Finanssivalvonnan lausunnon mukaan maksuhäiriömerkintä selittää vahvasti asiakkaan luottoriskiä. Pankit ovat yleisesti (kokemukseen perustuen) linjanneet, että henkilöä, jolla on vanhakin maksuhäiriömerkintä, ei tulisi luotottaa korkean luottoriskin takia. Yksityishenkilöiden maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen johtaisi siihen, että pankit tekisivät aiempaa heikompileatuksia luottopäätöksiä. Tällöin riskinä on, että ongelmaluottojen ja luottotappioiden määrät kasvaisivat, pankit joutuisivat nostamaan luottotensa hintaa asiakkaille kompensoidakseen riskitason kasvua ja heikompileatuisten luottopäätösten ja siitä johtuvan riskitason nousun myötä jotkut asiakkaat, jotka nyt saavat luottoa, eivät välttämättä saisi sitä jatkossa.

Santanderin lausunnon mukaan maksuhäiriömerkintä on vahva indikaattori siitä, että lainaa ei pidä myöntää lisää. Myös *IPFD* arvioi, että maksuhäiriömerkintöjen säilytysjaksojen lyhentäminen estäisi asiakkaiden luottokelpoisuuden asianmukaisen arvioinnin.

Finnvera myöntää henkilöluottoja (ns. yrittäjälainoja) käyttötarkoituksena yrittäjän oman liiketoiminnan tukeminen. Finnveran lausunnon mukaan on perusteltua säilyttää riittävä näkyvyys yrittäjän henkilökohtaiseen talouteen, sillä todennäköisyys saada uusi maksuhäiriö asiakaskokonaisuuteen (sisältäen henkilö ja yritys) kasvaa, mikäli yrittäjällä on aikaisempia maksuhäiriöitä.

Finanssivalvonnan lausunnossa tuodaan esiin maksuhäiriöiden merkitys luottoriskin ja vakavaraisuuden hallinnassa. Luottorekistereistä saatava tieto on välttämätöntä, jotta luottoriskiä voidaan mitata luotettavasti koko luoton elinkaaren ajan. Luoton seurannassa uudet ulkoiset maksuhäiriömerkinnät voivat viedä asiakkaan maksukyvyttömäksi tai ne voivat huonontaa asiakkaan luottoluokitusta.

Lausunnossa kuvataan tarkemmin sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRB) sovellettavien pankkien vaatimuksia. Vakavaraisuuslaskennassa käytettävää mallinnusmenetelmää varten edellytetään (vakavaraisuusasetuksessa) maksukyvyttömyyden todennäköisyyden pitkän aikavälin riskitason määrittämistä varten käyttävän vähintään viiden vuoden aineistoa. Tässä tarkoituksessa aineistosta ei ole pääteltävissä yksittäisten henkilöiden tiedot. Koska ulkoisesta luottorekisteristä tuleva tieto maksuhäiriöistä on yksi epävarman takaisinmaksun viite, tulisi siitä saada tietoa mahdollisimman pitkältä ajalta, jotta mallinnustarkoitusta varten takautuvasti muodostettu maksukyvyttömyystieto on mahdollisimman tarkka koko ajanjaksolta mallin riskitason määrittämisestä tehtäessä. Jos maksuhäiriötietojen säilytysaikoihin tulee muutoksia, olisi tärkeää, että uudistuksella ei puututa pankkien omaan oikeuteen säilyttää omien asiakkaidensa maksukäyttämistietoja, ml. ulkoiset maksuhäiriötiedot, mallinnustarkoitusta varten.

Valtiovarainministeriön lausunnon mukaan maksuhäiriömerkinnät vaikuttavat paitsi arvioon luottokelpoisuudesta, luottotietorekistereiden avulla myös varmistetaan esitettyjen tietojen paikkansapitävyyttä. Lausunnossa pohditaan myös sitä, että maksuhäiriömerkinnän tullessa rekisteriin verrattain pitkän ajan jälkeen, yksittäisen maksuhäiriömerkinnän ilmaantuessa rekisteröidyllä voi olla samaan aikaan vakavia vaikeuksia suoriutua muistakin velvoitteistaan, mutta näitä maksuvaikeuksia ei ole mahdollista rekisteröidä maksuhäiriömerkintöjen rajoitetusta luonteesta johtuen.

Edelleen lausunnossa huomioidaan se, että luottotietorekistereihin ei toisaalta ole mahdollista merkitä maksuhäiriönä tiettyjä hyvinkin olennaisia maksukykyyn vaikuttavia tietoja, kuten kaikkia ulosottotietoja. Esimerkiksi palkan tai muun toistuvaistulon ulosmittausta koskeva maksuhäiriötieto on mahdollista merkitä vasta, kun ulosottoimenpiteet

ovat jatkuneet 18 kuukautta (pitkäkestoinen ulosotto). Suoraan ulosottokelpoisten saataviin liittyvien maksuhäiriöiden näkyminen luottotietorekisterissä jää pitkäksi aikaa katveeseen.

Asiakastiedon lausunnon mukaan maksuhäiriöt ovat koko maksuhäiriön tallennusajan merkityksellisiä, kun arvioidaan henkilöiden luottoriskiä. Lausunnossa huomautetaan myös siitä, että maksuhäiriömerkintä ei synny lyhyessä ajassa.

Useampi lausuja esitti huolensa siitä, jos merkintöjen säilytysaikaa lyhennetään ennen positiivisen luottorekisterin käyttöönottoa. Enemmistö lausujista oli sillä kannalla, että säilytysaikojen lyhentäminen tulisi tehdä vasta positiivisen luottorekisterin käyttöönoton yhteydessä. Monet säilytysaikojen lyhentämistä puoltavatkin lausijat kannattivat kuitenkin sitä, että lyhentäminen arvioitaisiin uudelleen tai tehtäisiin positiivisen luottorekisterin käyttöönoton yhteydessä.

Positiivisen luottorekisterin merkityksen asiassa toivat esiin *EK, FA, Finanssivalvonta, Finvera, FINE, IPFD, Keskukskauppakamari, KKV, Kuluttajaliitto, OK Perintä Oy, Santander, Suomen Pankki, Suomen Perimistöimistöjen Liitto, Takuusäätiö, Valtakunnanvoudinvirasto ja valtiovarainministeriö*.

Esimerkiksi *Suomen Pankki* suhtautuu hyvin varauksellisesti maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämiseen ennen kuin positiivinen luottotietorekisteri otetaan käyttöön. Suomen Pankki yhtyy muistiossa esitettyihin huoliin säilytysaikojen lyhentämisen mahdollisista negatiivisista vaikutuksista lainanhakijoiden luottokelpoisuuden ja maksuvaran arviointiin, ylivelkaantumisen ja siitä aiheutuvien ongelmien torjumiseen, lainanantajien luottoriskien arviointiin ja hallintaan ja siten kokonaisuutena rahoitusjärjestelmän vakautteen. Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen ennen positiivisen luottotietorekisterin käyttöönottoa lisäisi informaation epäsymmetrisyyttä lainanhakijan ja lainanantajan välillä. Maksulaiminlyöntien selvittäminen muista lähteistä voisi monimutkaistaa ja hidastaa luottopäätöksiä, heikentää luottoriskien arviointia ja kasvattaa luottoriskejä sekä lisätä luotonannon kustannuksia.

Suomen Pankin lausunnon mukaan maksuhäiriömerkintöjen nykyisten säilytysaikojen arvioidaan olevan oikeasuhteiset niiden pääasialliseen käyttötarkoitukseen eli luottokelpoisuuden arviointiin nähden, kun positiivinen luottotietorekisteri ei ole vielä käytössä.

Kuluttajaliitto pitää säilytysaikojen lyhentämistä erittäin tärkeänä, mutta tämä olisi tarkoituksenmukaisinta tehdä aikaisintaan samassa yhteydessä, kun positiivinen luottotietorekisteri otetaan käyttöön. Näin voidaan turvata luotonantajille nykyistä kattavammat mahdollisuudet luottokelpoisuuden arviointiin oikeiden ja ajantasaisten tietojen perusteella. Lausunnossaan kuluttajanäkökulmaa painottava *KKV* pitää tärkeänä, että

maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja arvioitaisiin positiivista luottotietorekisteriä ja säilytysaikoja koskevan hankkeen yhteydessä arviomuistiota laajemmin. Myös *Takuusäätiön* mukaan kokonaisuus olisi hyvä käsitellä positiivisen luottorekisterin sääntelyn yhteydessä. Tällöin olisi mahdollisuus päätyä järkevään ja tasapainoiseen kokonaisuuteen.

Facebookissa toimivan velallisten vertaistukiryhmän *VTR:n* puolesta annetun lausunnon lisäyksen mukaan rahoituslaitosten on aina pystyttävä selvittämään yrityksen maksukyky mahdollisimman totuudenmukaisesti. Rahoituslaitosten on myös kieltäydyttävä antamasta rahoitusta, jos maksukyky ei vaikuta vakaalta. Reaaliaikainen tieto maksukyvyistä on siis tärkeää rahoituslaitoksille. Suoritettua saatavaa koskeva merkintä antaa virheellisen signaaliin maksuhaluttomuudesta tai epäluotettavuudesta.

Demla pitää tärkeänä tavoitteena, että luotonantajalla on mahdollisuus arvioida velkaantumisen riskiä, jotta se pystyy kantamaan lainsäätäjän velallisen velkaantumisen moitittavuutta koskevassa riskinjaossa sille asetetun vastuun. Kuitenkin *Demla* muistuttaa arviointivelvollisuuden ulottuvan maksuhäiriömerkintöjen lisäksi myös muihin lähteisiin kuluttajan taloudellisesta asemasta ja luoton takaisinmaksukyvyistä.

FAn lausunnon mukaan sinänsä muistiossa asianmukaisesti kuvatut täydentävät ja vaihtoehtoiset arviointitiedot eivät kuitenkaan täysin korvaa maksuhäiriömerkintää, koska näiden tietojen hankkiminen ja niiden paikkansapitävyyden varmistaminen on vaikeampaa. Lausunnossa on huomautettu, että positiivinen luottotietorekisterikään ei tee maksuhäiriömerkintää tarpeettomaksi luottokelpoisuuden arvioinnissa ja rekisteristä saatavan hyödyn etukäteisarviointi on vaikeaa.

Valtakunnanvoudinvirasto huomauttaa lausunnossaan ulosottorekisteristä saatavien todistusten käytön osalta, että ulosottorekisteristä annettavalta todistukselta ei ilmene pitkäkestoisesta ulosotosta aiheutuneet luottohäiriömerkinnät (ulosottokaari 1 luku 31 §).

Luotonmyöntöprosessin kustannusten nousu on huomioitu myös useassa lausunnossa (esimerkiksi *EK, Finnvera Oyj*) esimerkiksi sen myötä, että tiedon saaminen on työläämpää. *Valtakunnanvoudinvirasto* pitää arviomuistiossa esitettyä arviota seuraamuksista oikeana. Arviomuistion mukaan merkintöjen keston lyhentäminen merkitsisi sitä, että luotonantajat joutuisivat päättämään luoton myöntämisestä aiempaa vähäisemmällä tiedolla. Kuluttajan maksuhistoriastaan antamien tietojen todentaminen muista ulkopuolisista lähteistä aiempaa laajemmin olisi työläämpää ja lisäisi myös luotonmyöntöprosessin kustannuksia. Lisäksi on mahdollista, että luottihakemusten käsittelyajat pitenisivät. Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen voisi myös aiheuttaa sen, että jatkossa yksittäinen maksuhäiriö saa entistä korostuneemman aseman veloitteidenhoitokyvyn arvioinnissa.

Valtakunnanvoudinviraston lausunnon mukaan, vaikka on selvää, että luottokelpoisuuden arvioimiseksi tarvittavan tiedon hankkiminen eri rekistereistä ja muista mahdollisista tietolähteistä vaikeuttaisi luotonmyöntämisprosessia nykyisestä, kustannusten osalta lausunnossa kiinnitetään kuitenkin huomiota yksittäisen ulosottorekisterin todistuksen kappalehintaan 6 €.

Sen lisäksi että tiedon saatavuus on luottoriskin kannalta yleensä sekä luotonantajan että luotonhakijan etu, *Suomen perimistöimistöjen liiton* lausunnossa tuodaan esille se, että muutoksesta aiheutuu myös järjestelmien muuttamisesta aiheutuvia kuluja ja järjestelmämuutokset tulisi tehdä yhtäaikaisesti positiivisen luottorekisterin käyttöönoton yhteydessä.

3.1.2 Säilytysaikojen lyhentämisen vaikutukset maksuhäiriömerkinnän saaneiden henkilöiden/kuluttajien asemaan

Useissa lausunnoissa yhdytään huoleen siitä, miten maksuhäiriömerkintä vaikuttaa elämän perusasioihin, esimerkiksi asunnon tai toimitilojen vuokraamiseen, vakuutusten tai puhelinliittymän hankintaan.

Takuusäätiö pitää tärkeänä, että maksuhäiriöiden säilytysaikaa ei katsota vain luottomarkkinoiden toimivuuden ja luotottajien suojan kannalta, vaan myös siitä näkökulmasta, mitä merkintä tarkoittaa kuluttajalle, yksittäiselle ihmiselle. Maksuhäiriömerkinnät vaikuttavat olennaisella tavalla ihmisen arkielämään ja elämisen perusasioihin, kuten vuokra-asunnon saantiin tai vakuutusten ja puhelinliittymän hankintaan. Osalla se vaikuttaa myös työllistymismahdollisuuksiin. Tätä voidaan pitää yksittäistapauksissa melko kohtuuttomana vaikutuksena. Tilanne, jossa yksittäinen maksuhäiriömerkintä johtuu kuluttajan väliaikaisesta estymisestä suorittamaan maksua ajallaan, koetaan epäoikeudenmukaisena silloin, kun maksuhäiriömerkinnän aiheuttaneen laskuvelan tai luoton maksaminen ja siitä merkintä luottotietoihin ei korjaa tilannetta. *Takuusäätiön* lausunnon mukaan kuitenkin sen arviointi, onko kysymyksessä aidosti yksittäinen maksuvaikeus tai väliaikainen maksukyvyttömyys, voi olla vaikeaa.

VTR:n lausunnon mukaan merkintä ei anna ajantasaista kuvaa maksukyvytystä- tai halukkuudesta, koska se perustuu menneisiin tapahtumiin. Lausunnossa huomautetaan myös, että uuden merkinnän pidentävä vaikutus saattaa tulla samasta velasta ja että säilytysaikojen osalta sovelletaan käytännössä aina enimmäisaikoja. *VTR:n* lausunto kuvaa niitä vaikeuksia, joita maksuhäiriömerkinnästä seuraa. Lausunnossa kuvataan merkinnän vaikeuttavan päivittäistä elämää jo muutoin hankalassa tilanteessa, sekä aiheuttavan haittaa kansantaloudelle esimerkiksi työllistymiseen liittyvien vaikeuksien vuoksi. Lisäksi lausunnossa on huomioitu eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisu, jossa on todettu maksuhäiriömerkinnässä olevan kysymys merkittävästä ja velallisen kannalta laajavaikutteisesta asiasta ja

edelleen, että maksuhäiriömerkintöjen oikeellisuus on yhteiskunnallisesti tärkeä kysymys. *Demla* pitää huolestuttavana jo muutoinkin haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden kasvua ylivelkaantuneiden ja maksuhäiriöisten ryhmänä.

KKV:n lausunnon mukaan kuluttajien kannalta keskeistä on se, että maksuhäiriömerkintä ei aiheuttaisi kohtuuttomia seurauksia. Lausunnon mukaan, kuten arviomuistiossakin on todettu, maksuhäiriömerkinnästä koituu usein merkittäviä seurauksia. Maksuhäiriöllä on paljon muitakin negatiivisia vaikutuksia luottotietonsa menettäneen kuluttajan elämään kuin pelkästään luotonsaannin estyminen. Maksuhäiriömerkinnästä voi koitua merkittäviä seurauksia vielä silloinkin, kun merkinnän aiheuttanut saatava on suoritettu kokonaisuudessaan. Maksuhäiriöiden säilyttämisaikojen lyhentäminen tilanteessa, jossa saatava on jo suoritettu, voisi paremmin motivoida velallisia maksamaan maksuhäiriön aiheuttaneen velan pois.

Kuluttajaliiton lausunnon mukaan kuluttajien kokemus maksuhäiriömerkintöjen epäoikeudenmukaisuudesta liittyy siihen, ettei velan suorittaminen poista maksuhäiriömerkintää, joka saattaa jäädä elämään pitkäksi aikaa nykyisten säilytysaikojen johdosta. Tilapäisestä taloudellisesta ahdingosta aiheutunut maksuhäiriömerkintä saattaa yksittäistapauksessa vaikeuttaa elämää kohtuuttoman paljon. Reaalisten rajoitteiden vuoksi maksuhäiriömerkinnän saaneen henkilön voidaan epätoivoisessa tilanteessa odottaa joutuvan helpommin myös hyväksikäytön kohteeksi esimerkiksi asuntomarkkinoilla tai valitettavasti jopa aiheuttavan myös muille merkintöjä suostutelllessaan näitä ottamaan puolestaan sopimusvastuita.

Suomen Yrittäjien mukaan maksuhäiriömerkinnät eivät ole merkityksellisiä ainoastaan rahoituksen saannin osalta. Merkintä voi vaikeuttaa tai estää toimivan yrityksen asiakkaiden, liikesopimusten, välttämättömien vakuutusten tai digitalipalvelujen saantia. *TEM:n* lausunnon mukaan säilytysaikojen lyhentäminen helpottaisi vaikeuksista selvinneiden yrittäjien luotonsaantia, tilavuokrausta sekä muita liiketoimintaan liittyviä toimia.

Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnossa on kuvattu EU:n yleisen tietosuojasetuksen (679/2016) (tietosuojasetus) asettamia vaatimuksia kansalliselle sääntelylle ja siitä seuraavaa tarkastelun tarvetta. Tietosuojasetus mahdollistaa maksuhäiriömerkintöjen säilyttämisaikojen kansallisen sääntelyn, jonka olisi oltava oikeasuhtaista kyseessä olevien henkilötietojen käyttötarkoitukseen nähden. Säilytysaikojen oikeasuhtaisuuden lisäksi lausunnossa kiinnitetään huomiota tietosuojasetuksen mukaisen läpinäkyvyyden periaatteen toteutumiseen. Kyseisten periaatteiden toteutumista kussakin tilanteessa tulisi arvioida henkilötietojen käsittelystä rekisteröidyn oikeuksille ja vapauksille aiheutuvien riskien valossa. Lausunnossa pohditaan sitä, että maksuhäiriömerkintöjen pitkään säilyttämisaikaan liittyy riski siitä, että vaikka rekisteröidyn maksukyky olisi tosiasiallisesti palautunut, voivat hänen toimintaedellytyksensä luottoon perustuvien palveluiden ja

toimintoihin osallistumisen kannalta olla hyvin rajoittuneita luottotietorekisterissä säilytetävän maksuhäiriömerkinnän johdosta.

Vaikka sääntelyn yksityiskohtaisuudella on mahdollista edesauttaa läpinäkyvyyden toteutumista, tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnossa arvioidaan kriittisesti maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikaa koskevan sääntelyn vaikeaselkoisuutta. Lisäksi lausunnossa muun muassa arvioidaan sitä, hyödyntäisikö merkinnän poistuminen suorituksen myötä kuitenkin tosiasiasa muistiossa kuvattua suurempaa joukkoa, velan suoritusta koskevien merkintöjen vaatiessa käytännössä joissakin tilanteissa aktiivisuutta velalliselta.

Useammassa lausunnossa on tuotu esiin se, että vaikka lyhentämisellä olisi yksittäisen henkilön elämää helpottavia vaikutuksia, säilytysaikojen lyhentämisellä olisi mahdollisesti myös negatiivisia vaikutuksia kuluttajalle/henkilölle. Säilytysaikoja on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti.

Takuusäätiön lausunnon mukaan maksuhäiriömerkintöjen säilytysajan lyhentämisellä olisi yksittäistapauksissa positiivisia vaikutuksia, mutta siitä voi aiheutua myös vähemmän myönteisiä vaikutuksia. Jos säilytysaikojen lyhentäminen vaikuttaa oletetulla tavoin luotonmyöntövaiheessa luotonhakijan luottokelpoisuuden arviointiprosessiin ja vaikeuttaa luotonsaantia sekä nostaa luottokustannuksia, se heikentää kuluttajan asemaa nyky-yhteiskunnassa. Kaikki luotonotto ei johda ylivelkaantumiseen. On myös olennaista, että luotonhakijan maksukyky voidaan selvittää luotettavasti.

Esimerkiksi *Kuluttajaliiton* lausunnon mukaan säilytysajan pituutta tai merkinnän poistamista maksusuorituksen johdosta tulee arvioida kattavasti monesta näkökulmasta. Toisaalta kyse on luotonantajan ja luottomarkkinoiden toimivuudesta ja riskinarvioinnista, toisaalta yksittäisen kuluttajan asemasta ja maksuhäiriömerkinnän vaikutuksista moneen muuhunkin asiaan, kuin vain luotonsaantiin.

Edelleen *Kuluttajaliiton* lausunnossa punnitaan asian eri puolia: Yksittäisen kuluttajan näkökulman lisäksi asiaa tulee tarkastella ylivelkaantumisen estämisen näkökulmasta. Merkintöjen nopeampi poistuminen voisi vaikeuttaa luotonantajien riskinarviointia ja siten vaikuttaa kuluttajien mahdollisuuksiin saada luottoa. Lyhyemmät säilytysajat saattaisivat myös johtaa virhearviointeihin, jolloin luottoa myönnettäisiin myös sellaisille kuluttajille, joiden tosiasiallinen maksukyky ei riitä syntyvistä velvoitteista selviytymiseen.

Valtakunnanvoudinviraston lausunnon mukaan, vaikka säilytysaikoja lyhentämällä voitaisiin yhtäältä lievittää merkinnästä aiheutuvia kielteisiä seurauksia taloudellisiin vaikeuksiin ajautuneille ihmisille, nopeampi poistaminen ei kuitenkaan tue tavoitetta ylivelkaantumisen estämisestä. *Takuusäätiön* lausunnossa kuvataan kuinka maksuhäiriömerkintä

voi myös suojata uudelta velkaantumiselta, esimerkiksi vapaaehtoisen velkajärjestelyn tilanteissa.

Valtionvarainministeriön lausunnon mukaan luottotiedot ovat keskeinen osa toimivia luottomarkkinoita sekä tärkeä väline ylivelkaantumistilanteiden ja niiden syvenemisen estämisessä. Säilytysaikojen supistamista tulisi harkita tarkkaan siitä näkökulmasta, mikä tieto palvelee sekä kuluttajien ylivelkaantumisen ehkäisemistä, että toimivia luottomarkkinoita. Myös *FAn* lausunnon mukaan maksuhäiriömerkinnällä on merkitystä ylivelkaantumisen ehkäisyssä sen katkaistessa luotonsaannin. Samaa korostaa lausunnossaan *FINE*.

Finanssivalvonnan lausunnon mukaan pankit joutuisivat nostamaan luottojensa hintaa asiakkaille kompensoidakseen riskitason kasvua. Heikompilaatuisten luottopäätösten ja siitä johtuvan riskitason nousun myötä jotkut asiakkaat, jotka nyt saavat luottoa, eivät välttämättä saisi sitä jatkossa.

Samoilla linjoilla on myös *Valtakunnanvoudinvirasto*, joka pitää oikeana arvioita siitä, että luottohäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen ja siihen liittyvä luottokelpoisuuden arvioinnin vaikeutuminen voisivat olla omiaan nostamaan luottojen hintaa ja johtamaan heikompilaatuisiin luottopäätöksiin ja sitä kautta lisääntyneisiin luottotappioihin. On myös mahdollista, että riskitason nousun myötä joidenkin henkilöiden/kuluttajien luotonsaanti estyisi kokonaan.

FAn lausunnon mukaan säilytysajan keston lyhentäminen saattaa vaikeuttaa myös joidenkin sinänsä maksukykyisten asiakkaiden luotonsaantia. *Finnvera* arvioi mahdollisten luottotappioiden kasvun aiheuttavan hinnoittelussa painetta asiakasmarginaalien nostamiseen ja luotonmyöntökriteerien tiukentamiseen yleisesti. *Keskuskauppakamari* arvelee samansuuntaista kehitystä lausunnoissaan.

FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan lausunnossa huomioidaan viimeaikaiset toimet kuluttajaluottojen luottokustannusten ja markkinoinnin osalta ja esitetään huoli kehityssuunnasta, jossa luotonsaannin rajoituksessa etsitään luottomahdollisuuksia internetin tarjonnasta ja Suomen rajojen ulkopuolelta. *FINE* suhtautuu erittäin varauksellisesti toimiin, jota toteutuessaan saattaisivat rajoittaa merkittävästikin saatavilla olevia luottomahdollisuuksia. Myös *Takuusäätiö* näkee uhkakuvia siinä, että maksuhäiriömerkinnän säilytysajan lyhentäminen tai poistuminen maksusuorituksella saattaisi johtaa siihen, että säilyttääkseen luottotietonsa, rahaa lainattaisiin muualta kuin Suomessa valvottavilta luotonantajilta tai läheisiltä, mikä voisi vaarantaa heidän taloutensa.

3.1.3 Säilytysaikojen lyhentämisen vaikutukset yritysrahoitukseen

Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnossa arvioidaan, että erityisesti pienten yritysten kohdalla maksuhäiriömerkinnästä koituvat vaikutukset voivat usein olla samankaltaisia kuin luonnolliselle henkilölle maksuhäiriömerkinnästä aiheutuvat vaikutukset.

Suomen Yrittäjät huomauttavat lausunnossaan, että pienyritysten luottotuksessa yrityksen, sen omistajien tai vastuuhenkilöiden maksuhäiriömerkinnät vaikuttavat yrityksen luottopäätökseen. Etenkin, kun Suomen yrityksistä noin 94 prosenttia on pieniä mikrokokoisia yrityksiä, henkilöitä koskevat maksuhäiriömerkinnät vaikuttavat kiistatta myös yritystoimintaan. Näin ollen yritystoimintaan liittyvät maksuhäiriöt ovat tosiasiaa muistiossa ilmoitettua lukua suuremmat.

Suomen Yrittäjien mukaan on selvää, että maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen muutos vaikuttaa myös yritysrahoitukseen. Vaikutukset pitkällä aikavälillä ovat todennäköisesti sen mukaiset, kun muistiossa on kuvattu. Toisaalta on perusteltua, etteivät tilapäiset kassavirtahaasteet tai esimerkiksi investointien aiheuttamat maksuhäiriömerkinnät estä muuten terveen ja elinkykyisen yrityksen työllistämistä, kasvua ja kehitystä.

FAn mukaan yrityksen omistajien maksuhäiriömerkintöjen rooli luottopäätöstä tehdessä on suurin pienillä yrityksillä, joissa omistajan työpanos on merkittävä. Näiden yritysten osalta korvaavien maksukäyttäytymistä koskevien tietojen hankkimiseen liittyy samanlaisia ongelmia kuin kuluttajaluottoja myönnettäessä.

Finnvera Oyj:n mukaan heidän asiakaskantansa koostuu suurelta osin pienyrityksistä, joissa omistajan oma työpanos on ratkaiseva ja omistajien maksuhäiriömerkinnät vaikuttavat lopulliseen luottopäätökseen. Maksuhäiriöiden säilytysaikojen keston lyhentäminen johtaa luottoriskin arvioinnin vaikeutumiseen, täydentävien arviointitietojen hankkimiseen, luottoprosessin pitkittymiseen/kallistumiseen ja saattaa johtaa asiakasmarginaalien nousuun sekä luotonmyöntökriteerien tiukentumiseen.

Valtakunnanvoudinviraston näkemyksen mukaan vaikutukset yritysrahoitukseen olisivat samansuuntaisia kuin kuluttajaluottojen osalta. *EK:n* lausunnon mukaan säilytysaikojen lyhentämisellä olisi samansuuntaisia vaikutuksia yksityisille elinkeinonharjoittajille ja henkilöyhtiöille myönnettäviin luottoihin kuin kulutusluottoihin, vaikka luottotietorekisterin merkintöjen painoarvo yritysluottotuksessa on vähäisempi kuin kuluttajaluottotoiminnassa. Myös *Keskuskauppakamari* toteaa, että säilytysaikojen lyhentämisellä olisi todennäköisesti etenkin pienemmissä yrityksissä samansuuntaisia vaikutuksia luotonmyöntöön kuin kuluttajien osalta.

VTR:n lausunnossa painotetaan rahoituslaitoksen vastuuta yrityksen maksukyvyyn selvittämisessä, joka ei nykytilassa aina toteudu. Maksuhäiriömerkintä antaa virheellisen signaalin luotonantajalle, vaikka velkojen suorittaminen loppuun olisi parantanut yrityksen maksukykyä olennaisesti. *Financer.com*:n lausunnon mukaan yritysrahoituksessa pitäisi enemmän keskittyä yrityksen taloudelliseen tilanteeseen ja ennusteisiin yrittäjän luottotietojen lisäksi.

3.2 Onko maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisellä muita kuin arviomuistiossa käsiteltyjä vaikutuksia?

Suomen Yrittäjät muistuttavat lausunnossaan, että toiminnassa olevien yritysten lisäksi on huomioitava, että luottotiedoilla on merkitystä yritystä perustettaessa. Yritystoiminnassa tarvitaan tiettyjä peruspalveluja, joiden saaminen estyy tai vaikeutuu maksuhäiriöiden vuoksi. *Suomen Yrittäjien* lausunnossa tuodaan esiin myös se, että maksuhäiriömerkinnät saattavat vaikuttaa yrityksen ja yrittäjän luottoluokitukseen, vaikka merkinnät eivät koskisi suoraan yrittäjää tai tämän pääasiallisesti harjoittamaa yritystointia.

Samansuuntaisesti myös *TEM*:n lausunnossa tuodaan esiin se, että luottotietorekisterimerkinnän kohteeksi voi joutua, vaikkei asianomaisen henkilön itsensä toimintaa olisi pidettävä millään muotoa moitittavana. Näin saattaa käydä hallitusjäsenelle osakeyhtiössä tai muussa vastaavanlaisessa omistajiensa rajoitetulla vastuulla toimivassa oikeushenkilössä, joka asetetaan konkurssiin tai yrityssaneeraukseen. TEM pitää perusteltuna, että tässä yhteydessä selvitetään, johtaako luottotietomerkintää koskeva lainsäädäntö tosiasiallisesti syrjintään vastoin yhdenvertaisuuslainsäädännön periaatteita ja täyttyykö tietojen minimointiperiaatteen vaatimus (l. henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään).

Asiakastiedon lausunnossa tuodaan toisaalta esille se, että pk-yritykset itse hyödyntävät luottotietoja erilaisissa luotonmyöntötilanteissa, esimerkiksi myytäessä tavaraa laskulle ja näillä yrityksillä ei ole mahdollisuutta laajamittaiseen arvioon. Näin ollen muutoksilla merkintöjen säilytysajoissa olisi suhteellisesti suurempi merkitys tällaisiin tavaraluotonantajiin, kuin pankkeihin tai muihin institutionaalisiin luotonantajiin.

Veikkaus toi esiin lausunnossaan luottotietojen toissijaisen käyttötarkoituksen (luottotietolain 19 §:n 2 momentti). Säilytysajan lyhentäminen tarkoittaisi Veikkauksen kannalta rahanpesun estämisen ja paljastamiseen liittyvän asiakkaan tuntemisvelvollisuuden sekä

riskiperusteisen arvioinnin hankaloitumista sekä työnhakijan luotettavuuden arviointimahdollisuuksien heikkenemistä. Jos maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja lyhennetään, mitä Veikkaus sinänsä lausunnossaan kannattaa, positiivisen luottotietorekisterin tietoja tulisi voida hyödyntää myös luottotietolain mukaisissa toissijaisessa käyttötarkoituksessa.

Suomen Perimistoimistojen Liitto lausuu, että luottotiedot ovat tarpeen asianmukaisen ja vastuullisen perinnän suunnittelussa. Jottei käytettävissä olevan tiedon määrä vähene perinnän suunnittelussa ja toteutuksessa, tulisi maksuhäiriömerkintöjen muutos ajoittaa samaan ajankohtaan, jolloin positiivinen luottotietorekisteri tulee käyttöön. Lausunnon mukaan tiedon väheneminen voisi johtaa oikeudellisen perinnän lisääntymiseen ja sitä kautta käräjäoikeuksille aiheutuisi lisää työtä. Myös *OK Perintä* on lausunnossaan tuonut esiin sen, että maksuhäiriömerkinnät ovat yksi vastuullisen perintätoiminnan tietolähteitä ja säilytysaikoja ei saisi lyhentää ennen positiivisen luottorekisterin käyttöönottoa, jonka tietoihin myös perintäyhtiöillä tulisi olla oikeus.

Suomen Perimistoimistojen Liiton ja Asiakastiedon lausunnoissa muina vaikutuksina on tuotu esiin muun muassa tietojärjestelmien muutoksista aiheutuvat kustannukset. Järjestelmämuutokset olisi tarkoituksenmukaista tehdä yhdellä kertaa positiivisen luottotietorekisterin käytön yhteydessä.

3.3 Millaisia vaikutuksia olisi eduskunnan lausumassa edellytettyllä maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisellä?

Eduskunta edellyttää lausumassaan (EV 69/2020), että valtioneuvosto kiirehtii maksuhäiriörekisteriä koskevaa lainsäädäntöä siten, että henkilöt, jotka ovat suorittaneet maksuhäiriömerkinnän perusteena olleet maksut asianmukaisesti, tulee poistaa rekisteristä 1 kuukauden kuluttua maksun suorittamisesta. Lainsäädäntöesitykset on tuotava eduskuntaan viimeistään vuoden 2021 kevätistuntoaikana.

Enemmistö lausunnon jättäneistä tahoista on yleisesti ottaen sillä kannalla, että säilytysaikojen keston lyhentäminen olisi tarkoituksenmukaista tehdä vasta positiivisen luottorekisterin käyttöönoton yhteydessä tai arvioida positiivisen luottorekisterin yhteydessä uudestaan.

Valtakunnanvoudinviraston lausunnon mukaan maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisen vaikutuksia tulee arvioida kokonaisuutena. Arviomuistiossa kuvattuihin negatiivisiin vaikutuksiin viitaten Valtakunnanvoudinvirasto katsoo, ettei

maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja ole syytä lyhentää ennen positiivisen luottotietorekisterin käyttöönottoa. *Keskuskauppakamarin* lausunnon mukaan maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen ennen rekisterin käyttöönottoa ei todennäköisesti tulisi vaikuttamaan ylivelkaantumiseen ainakaan positiivisella tavalla. Samoin *FAn* lausunnon mukaan maksuhäiriömerkintöjen lyhentäminen ei auta ylivelkaantumisen ennaltaehkäisyssä eikä erityisen tehokkaasti myöskään jo syntyneiden ylivelkaantumisongelmien hoidossa. Se voi kärjistä tilannetta erityisesti, jos sitä koskeva sääntelymuutos tulee voimaan ennen positiivisen luottotietorekisterin käyttöönottoa. Lausunnon mukaan rekisteritietojen keston lyhentäminen lisäisi manuaalisten prosessien tarvetta luotonannossa ja lisäisi mahdollisesti myös arvonalennuksia ja luottotappioita. Näitä muutoksia jouduttaisiin ehkä kompensoimaan nostamalla luottojen hintoja.

Finnveran lausunnon mukaan esitetty kuukauden poistamisaika vaikuttaa olevan hyvin lyhyt, mikäli sitä sovellettaisiin yleisesti kaikkiin maksuhäiriöihin. Maksuhäiriön perusteelle pitäisi laittaa painoarvoa. Myös *FAn* lausunnon mukaan merkinnän kesto tulee porrastaa merkinnän syyn mukaan.

Suomen Yrittäjien vastauksessa kaivattiin lisätietoja lausuman osalta siihen, koskeeko eduskunnan lausuma myös velkansa maksaneita oikeushenkilöitä. Lausunnon mukaan hallitusohjelman perusteella pidetään kuitenkin selvänä, että myös yrittäjiä ja yrityksiä koskevien tallennusaikojen lyhentämistä nykyisistä tulee arvioida hallituskauden aikana. Lausunnossa korostetaan, että on yrittäjän uuden alun turvaamiseksi tärkeää, että erityisesti velkansa maksaneiden yrittäjien ja yritysten maksuhäiriömerkintöjen tallennusaikoja arvioidaan uudelleen. Yhteiskunnallisesti hyväksyttävä keino olisi säätää ensimmäisille häiriömerkinnöille lyhyempi tallennusaika kuin sitä seuraaville.

4 Muita huomioita ja lausunnoissa esitettyjä ehdotuksia

Saaduissa vastauksissa esitettiin myös muita huomioita sekä ehdotettiin joitakin vaihtoehtoisia ratkaisuja ylivelkaantumisen torjuntaan.

Kuluttajaliiton, Kilpailu- ja kuluttajaviraston ja tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnoissa kiinnitetään huomiota muistiossa esitettyihin lukuihin. Tilastotietojen kattavuuteen tulisi jatkokäsittelyssä kiinnittää huomiota. Kuluttajaliiton lausunnon mukaan koronakriisin vaikutuksia kuluttajien taloudelliselle asemalle ja mahdollisten tilapäisten taloudellisten vaikeuksien aiheutumista ei ole pystytty nyt käytetyssä materiaalissa huomioimaan riittävästi. Lisäksi Kuluttajaliitto suosittelee vapaaehtoista merkintää korona-epidemian aiheuttamista talousongelmista myös kuluttajien osalta.

Tietosuojavaltuutettu on tehnyt kaksi luottotietolain muuttamista koskevaa aloitetta, jotka koskevat maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen oikeasuhtaisuutta. Aloitteet koskevat liiketoimintakieltoa koskevan merkinnän säilyttämistä luottotietorekisterissä (1910/451/2007) sekä pitkäkestoista ulosottoa koskevan merkinnän pidentävää vaikutusta aiemman merkinnän säilyttämisaikaan (2871/02/2014). Lausunnossa pyydetään huomioimaan näissä aloitteissa esiin nostetut perustelut kattavasti, kun maksuhäiriömerkintöjen säilyttämisaikan oikeasuhtaisuutta arvioidaan yksityiskohtaisemmalla tasolla.

Asiakastiedon lausunnon mukaan säilytysajat Suomessa ovat eurooppalaisittain lyhyet. *Asiakastieto* lausuu myös sitä, että maksuhäiriöisestä yrityksestä ja henkilöstä voitaisiin erilaisin järjestelyin tehdä nopeasti maksuhäiriötön, mikä toisi mahdollisuuksia harmaalle taloudelle.

Financer.com:n lausunnon mukaan maksuhäiriöisille kohdennetaan lainatuotteita, joissa tarvitaan henkilötakaajaa tai vakuutta. Tällaisten tuotteiden tarve vähenisi, jos henkilöt saisivat lainaa pankilta tai muilta luotonmyöntäjiltä (maksuhäiriömerkinnän poistuessa, laatijan lisäys).

Demla toivoo lausunnossaan, että arvioitaisiin, millaisia vaikutuksia maksuhäiriömerkinnällä on myös luonnollisen henkilön syrjäytymiseen ja ongelmien kasaantumiseen. Lausunnossa toivotaan myös tarkastelua siitä, mitä voitaisiin tehdä niille yksityishenkilöiden veloille, joita ei realistisesti arvioiden voida olettaa koskaan maksettavan pois: esimerkiksi voitaisiin arvioida henkilökohtaisen konkurssin soveltuvuutta ongelman ratkaisukeinoksi.

Suomen Yrittäjien lausunnon mukaan on selvitettävä mahdollisuuksia parantaa yrittäjyyden edellytyksiä maksuhäiriöistä huolimatta. Lausunnon mukaan Suomen Yrittäjät on esittänyt, että selvitettäisiin mahdollisuus säätää lailla yrittäjälle oikeus saada esimerkiksi vakuutta vastaan peruspalveluja, kuten pankki- ja vakuutuspalveluja sekä tietoliikennepalvelut, joita tarvitaan elinkeinon harjoittamiseen. Se parantaisi tilapäisiin maksuvaikeuksiin joutuneen yrityksen mahdollisuuksia jatkaa liiketoimintaansa sekä henkilön mahdollisuutta työllistää itsensä yrittäjän aikaisemmista maksuvaikeuksista huolimatta.

Finnveran mukaan jatkovalmistelussa tulee myös arvioida, että onko velkaantuminen joutunut esim. takauksesta tai vierasvelkavakuudesta ja parantaako muutos tosiasiasa niiden henkilöiden asemaa, joilla on halu ja mahdollisuus saada asiansa kuntoon. Ammattimaisilla velkojilla tulisi olla nykyistä suurempi mahdollisuus myötävaikuttaa maksuhäiriön poistamiseen näissä tapauksissa.

Suomen Perimistöimistöjen Liiton lausunnossa pohditaan tilannetta, jossa kuluttajalla on useita maksuhäiriömerkintöjä ja vain jotkut velat tulevat pois maksettua. Tällöin nykyinen ref-merkintöihin perustuva malli voisi antaa paremman kuvan kuluttajan maksukäyttäytymisestä. Kuluttajien kannalta voisi olla parempi, että maksamisen tietoa hyödynnettäisiin luotonannossa entistä enemmän.

Edelleen Suomen Perimistöimistöjen Liiton lausunnon mukaan positiivisen luottotietorekisterin valmistelun yhteydessä on syytä arvioida, miten suoritusten ilmoittamista voitaisiin helpottaa luotonantajien, perintäyhtiöiden, luottotietoyhtiöiden ja ulosoton osalta. Tähän voisi auttaa esimerkiksi yhteinen velan tunniste.

Suomen Pankin lausunnon mukaan vaikuttavampia keinoja ylivelkaantumisen torjumiseksi olisivat esimerkiksi yksityishenkilöiden ja kotitalouksien liiallisen velkaantumisen hillitseminen makrovakauseräillä, kansalaisten talousosaamisen ja oman talouden hallinnan edistäminen, talous- ja velkaneuvonnan saatavuuden parantaminen ja pikaluottojen valvonnan tehostaminen ja niiden ongelmiin puuttuminen.

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-1172 (PDF)
ISBN 978-952-259-863-9 (PDF)